

Su donu de Nadale

Sos chimbe frades Lobina, totus pastores, torraiant dae sos cuiles issoro, pro passare sa note de Nadale in famìllia. Fiat una festa ispetziale, pro issos, cuss'annu, ca si faghiat a isposa sa sorre issoro, s'ùnica chi teniant, cun unu giòvanu ricu meda. Comente si costumat duncas in Sardigna, s'isposu depiat mandare unu donu a s'isposa sua, e a pustis andare issu puru a passare sa festa cun sa famìllia de issa. E sos chimbe frades cheriant fàghere corona a sa sorre, fintzas pro fàghere a bìere a su connadu chi mancari no esserent ricos che a issu, in càmbiu fiant fortes, sanos, unidos intre de issos comente unu grupu de gherradores. Aiant mandadu a in antis su frade prus piticu, Felle, unu bellu pitzcheddu de ùndighi annos, cun sos ogros mannos e durches, bestidu de peddes lanosas comente unu Santu Juanne Batista minore; portaiat una bèrtula a coddu, e in intro de sa bèrtula unu porcheddu mortu dae pag'ora chi bisongiaiat pro sa chena. Sa bidda pitica fiat ammuntada de nie; sas domitas nieddas, arrambadas a su monte, pariant pintadas subra de unu cartone biancu, e sa crèisia, subra un'altura poderada dae rocas, inghiriada dae àrbores càrrigas de nie e de candelotos, pariat comente unu de cussos edifitzios de fantasia chi pintant sas nues. Totu fiat silèntziu: sa gente de sa bidda pariat interrada sutu su nie. In su caminu chi nche leaiat a domo sua, Felle aiat agatadu ebbia, in su nie, sas orminas de unu pee de fèmina, e si fiat ispassiadu a bi caminare subra. Sas orminas agabaiant pròprietà a in antis de sa giaga de linna de sa cortìllia chi sa famìllia sua teniat paris cun un'àtera famìllia de pastores etotu ancora prus pòberos de issos. Sas duas domitas, una a un'ala e una a s'àtera de sa cortìllia, si assimigiaiant comente duas sorres; dae sos fumajolos essiat su fumu e dae sas giannigheddas si bidiant filos

de lughe. Felle aiat fruschiadu, pro annuntziare chi fiat imbàtidu: e luego, in sa gianna de su bighinu si fiat acredada una pitzinna cun sa cara ruja dae su fritu e sos ogros lughentes de cuntentesa. – Bene torradu, Felle. – Oh, Lia! – Aiat aboghinadu issu pro li torrare su saludu, e si fiat acostadu a sa giannighedda dae in ue, como, cun sa lughe essiat fintzas su fumu de unu fogu mannu allutu in su foghilare in mesu a sa coghina. A inghìriu de su fogu fiant sètzidas sas sorrigheddas de Lia; pro las tènnere bonas sa sorre manna, est a nàrrere sa chi beniat a pustis de s'amiga de Felle, lis daiat carchi ranu de pabassa e lis cantaiat una cantonedda de cussa occasione, est a nàrrere una anninnia pro Gesù Bambinu. – Ite portas inoghe? – preguntat Lia, tochende sa bèrtula de Felle. – Ah, su porcheddu. Fintzas sa tzeraca de s'isposu de sorre tua at gai batidu su donu. Ais a fàghere festa manna bois, - at agiuntu cun unu pagu de imbìdia; ma a pustis si riprendet e annùntziat cun cuntentesa malitziosa:- E nois puru! Pro nudda Felle li domandaiat ite festa fiat: Lia nche li serrat sa gianna in cara, e issu rugat sa cortìllia pro si nche intrare a domo sua. In domo sua si intendiat a beru fragu de festa: fragu de turta de mele cota in su furru, e de durches fatos cun còrgia de arantzu e mèndula aturrada. Tantu chi Felle comintzat a acorriare sas dentes, ca li pariat de isfafarinare gai totu cussas cosas bonas ma ancora cuadas. Sa sorre, arta e làngia, fiat gai bestida a festa; cun su zipone de brocadu birde e sa gunnedda niedda e ruja: a inghìriu de sa cara groga portaiat unu mucadore de seda a frores; e fintzas sas iscarpitas suas fiant ricamadas e cun su frocu: pariat, insomma, una jana giovana, mentres sa mama, tota bestida de nieddu ca fiat viuda dae pagu tempus, groga issa puru ma niedda in cara e cun un'ària presumida, aiat pòdidu ammentare sa figura de una majàrgia, si no aiat portadu sos ogros durches chi s'assemigiaiant a cussos de Felle. Issu in tantis nde bogat su porcheddu dae sa bèrtula, totu ruju ca l'aiant tintu su corgiolu cun su sàmbene suo matessi: e a pustis de lu àere dadu a sa mama aiat chèrridu biere su chi aiat mandadu in donu s'isposu. Embo, fiat prus mannu cussu de s'isposu: gai

unu porcu; ma custu chi aiat batidu issu, prus modde e sena grassu, depiat èssere prus saboridu. – Ma ite festa podent fàghere sos bighinos nostros, si issos non tenent àteru si no unu pagu de pabassa , mentres nois tenimus custos duos animales mannos in domo? E sa turta? E sos durches? - Aiat pensadu Felle cun disprètziu, ancora avenenadu ca Lia, a pustis chi l'aiat gai cramatu, nche l'aiat serradu sa gianna in cara. A pustis imbatent sos àteros frades, batende in sa coghina, in antis tota in òrdine e neta, sas orminas de sos botinos issoro prenos de nie, e su fragu issoro de agreste. Fiant totu fortis, bellos, cun sos ogros nieddos, s'arba niedda, su zipone istrintu comente una coratza e, a subra, sa mastruca. Cando est intradu s'isposu si nde fiant pesados totu reos, a faca a sa sorre, comente pro fàghere a beru un'ispètie de corpus de bàrdia a inghìriu de sa figura fine e delicada de issa; e non tantu pro rispetu a su giòvanu, chi fiat ancora gai unu pitzocu, bonu e brigongiosu, cantu pro s'òmine chi l'acumpangiaiat. Cust'òmine fiat su gajju de s'isposu. Betzu de prus de otanta annos, ma ancora tèteru e rassu, bestidu de pannu e de villutu comente unu brav'òmine medievale, cun sas fosas de lana subra sas ancas fortes, custu gajju, chi cando fiat giòvanu aiat gherradu pro s'indipendèntzia de s'Itàlia, aiat fatu a sos chimbe frades su saludu militare e a pustis pariat chi los esseret esaminende. E totu fiant abarrados cuntentos pari pari. A su betzu l'aient dadu su mègius postu, a faca a su fogu; e tando in petorras, in mesu a sos butones lùghidos de su zipone suo, si bidiat fintzas lughente comente unu isteddu piticu sa medàllia sua antiga a su valore militare. S'isposa l'aiat betadu ite de bufare, posca aiat betadu ite de bufare a s'isposu e custu, leende sa tatza, l'aiat postu in manos, a sa cua, una moneda de oro. Issa l'aiat torradu gràtzias cun sos ogros, a pustis, a sa cua issa puru, fiat andada a la ammustrarre a sa mama e a totu sos frades, in òrdine de edade, in su mentres chi nche lis giughiat sa tatza prena a biru. S'ùrtimu fiat Felle: e Felle aiat tentadu de nde li leare sa moneda, pro brulla e curiosidade, si comprendet; ma issa aiat serradu su pùngiu minetosa: mègius diat àere tzèdidu un'ogru. Su betzu aiat

artziadu sa tatza, augurende salute e gosu a totus; e totu aiant rispostu totu paris. A pustis si fiant postos a discutere in una manera originale: est a nàrrere cantende. Su betzu fiat unu poete improvisadore bravu, est a nàrrere chi improvisaiat cantzones; e fintzas su frade mannu de s'isposa ischiat fàghere sa matessi cosa. Intre issos duos duncas aiant intonadu una gara de otavas, subra temas allegros de occasione; e sos àteros iscurtaiant, faghiant su coro e faghiant su tai tai. In foras sas campanas aiant sonadu, annuntziende sa missa. Fiat ora de comintzare a ammanniare sa chena. Sa mama, cun s'agiudu de Felle, nche aiat segadu sas cossas a sos duos porcheddos e nche las aiat infèrchipadas in tres ispidos longos e poderaiat sa màniga issoro firma a terra. – Sa de bator cossas nche l'as a leare comente presente a sos bighinos nostros – aiat naradu a Felle – issos puru tenent diritu de si godire sa festa. Totu cuntentu, Felle aiat leadu a su pee sa cossa bella e rassa e nche fiat essidu in sa cortilla. Sa note fiat frita meda ma calma, e totu in unu pariat chi tota sa bidda s'esseret abigiada, in cussa lugura meravizosa de nie, ca in prus de su sonu de sas campanas, s'intendant càntigos e boghes. In sa domita de sos bighinos, imbetzes, como totu fiant mudos; fintzas sas pitzinnas ancora apirpirinadas a inghìriu de su fogu pariat chi si nche fiant dormidas isetende, però, ancora in su sonnu, unu donu meravizosu. A s'intrada de Felle si fiant assustadas, aiant abaidadu sa cossa de su porcheddu chi issu bentulaiat a un'ala e a s'àtera comente unu incensieri, ma no aiant faeddadu: no, non fiat cussu su donu chi fiant isetende. Intantu Lia nde fiat calada currende dae s'aposenteddu de subra: aiat leadu su donu sena fàghere cumplimentos, e a sas preguntas de Felle aiat rispostu cadreddosa: - Mamma si intendet male e babbu est andadu a comporare una cosa bella. Baedinche. – Issu si nche fiat torradu pensamentosu a domo sua. In ie non b'aiat nen mistèrios nen dolores: totu fiat vida, movimentu e cuntentesa. Mai unu Nadale fiat istadu gasi bellu, mancu cando fiat ancora biu su babbu. Felle però fiat unu pagu tristu, pensende a sa festa istrana de sa domo de sos bighinos. A su de tres tocos de sa missa, su giaju de s'isposu aiat

iscutu su fuste suo subra sa pedra de sa ziminera. – Oh, pitzocos, ajò, in fila. E totu si
nde fiant pesados pro andare a sa missa. In domo fiat abarrada sa mama ebbia, pro
si ocupare de sos ispidos chi bortaiat a bellu a bellu a canta a su fogu pro fàghere
arrustire bene sa petza de su porcheddu. Sos figios, duncas, sos isposos e su gajju,
chi pariat chi ghiaiat sa cumpannia, andaiant a crèsia. Su nie illebiaiat sos passos
issoro: figuras acuguddadas essiant dae onni parte, cun làmpanas in manu, faghende
totu a inghìriu umbras e lughes meravizosas. Si saludaiant pari pari, pichiaiant in sas
giannas serradas, pro cramare a totus a sa missa. Felle caminaiat comente in sonnu;
e non teniat fritu; antzis sas àrbores biancas, a inghìriu de sa crèsia, li pariant
àrbores de mèndula froridas. Insomma, si intendiat, sutà sos bestires suos de lana,
chehente e cuntentu comente unu angioneddu in su sole de maju: sos pilos suos,
friscos de cuss'aera de nie, li pariant fatos de erba. Pensaiat a sas cosas bonas chi
diat àere mandigadu una borta torradu dae sa missa, in sa domo sua chehente, e
ammentende chi Gesù imbetzes depiat nàschere in una istalla frita, nudu e chena
mandigare, li beniat gana de prànghere, de lu ammuntare cun sos bestires suos, de
si nche lu leare a domo sua. In intro de sa crèsia pariat de èssere in beranu: s'altare
fiat totu mudadu cun rampos de lidone cun frutos rujos, de murta e de lavru: sas
candelas lughiant in mesu a sos rampos e s'umbra de custos si pintaiat in sos muros
comente in sos muros de unu giardinu. In una capella bi fuit su presèpiu, cun unu
monte fatu de ortigu e ammuntadu de lana de roca: sos Tres Res nde calaiant
prudentes dae unu caminu malu, e una cometa de oro lis illuminaiat su caminu. Totu
fiat bellu, totu fiat lughe e cuntentesa. Sos Res potentes calaiant dae sos tronos
issoro pro nche leare in donu s'amore issoro e sas richesas issoro a su figiu de sos
pòberos, a Gesù nàschidu in una istalla; sos astros lis faghiant de ghia; su sàmbene
de Cristos , mortu a pustis pro sa cuntentesa de sos òmines, proiat subra sas matas e
faghiant ispàrghere sas rosas; proiat subra sas àrbores pro fàghere ammadurare sos
frutos. Gasi sa mama aiat imparadu a Felle e gasi fiat. - Glòria, glòria – cantaiant sos

preìderos in s'altare: e sa gente rispondiat: - Glòria a Deus in sos chelos prus artos. E paghe in terra a sos òmines de bona volontade. – Felle puru cantaiat, e intendiat chi custa cuntentesa chi li prenaiat su coro fiat su donu prus bellu chi li mandaiat Gesus. A sa essida dae crèisia teniat unu pagu de fritu, ca fiat istadu semper inghenugradu in su pamentu nudu: ma sa cuntentesa sua non miminaiat; antzis creschiat. Intendende su fragu de arrustu chi essiat dae sas domos, aberiat sas nares comente unu catzeddu famidu; e si fiat postu a cùrrere pro arribare in tempus pro agiudare a sa mama a aparitzare pro sa chena. Ma fiat gai totu aprontadu. Sa mama aiat istèrridu una tiàgia de linu in terra, subra una istoja de giuncu, e àteras istojas a inghìriu. E, segundu s'usàntzia antiga, aiat postu in foras, sutu sa lògia de sa cortilla, unu pratu de petza e unu vasu de binu cotu in ue nadaiant fitas de còrgia de arantzu, ca s'ànima de su maridu, si mai esseret torradu in custu mundu, diat àere agatadu ite de mandigare. Felle fiat andadu a bìdere: aiat postu su pratu e su vasu prus in artu, subra una tàula de sa lògia, a manera chi non los esserent tocados sos canes randàgios; a pustis aiat torradu a abaidare a cara a sa domo de sos bighinos. Si bidiat semper sa lughe in sa frenesta, ma totu fiat silèntziu; su babbu non depiat èssere ancora torradu cun su donu misteriosu suo. Felle fiat torradu a domo, e aiat leadu parte a sa chena. In mesu a sa mesa b'aiat una turrighedda de covatzas tundas e lùghidas chi pariant de avòriu: onniunu de sos chi fiant a mesa onni tantu si islonghiaiat a cara a dae in antis e si nde tiraiat una a issu; fintzas s'arrustu, segadu a fitas russas, fiat in pratos largos de linna e de terra luzana: e onniunu si serbiat a sa sola, a volontade sua. Felle, sètzidu a canta a sa mama, aiat tiradu a dae in antis a issu unu pratu intreu a contu suo, e mandigaiat sena pensare prus a nudda: pro more de su tzirriare de su corgiolu arrustidu de su porcheddu, sas chistiones de sos mannos li pariant a tesu, e non nde li importaiat prus. Cando a pustis fiat arribada a sa mesa sa turta groga e cheghente comente su sole, e a inghìriu b'aiat duries in forma de coro, de pugiones, de fruta e de frores, a issu li pariat de si dismajare: aiat

serradu sos ogros e si fiat pinnigadu subra sa pala de sa mama. Issa creiat chi issu fiat pranghende: imbetzes ridiat pro sa cuntentesa. Ma cando fiat afiancu e intendiat su bisòngiu de si mòvere, aiat torradu a pensare a sos bighinos: ite sutzediat in domo issoro? E su babbu torradu fiat cun su donu? Una curiosidade manna l'ispinghet a nche essire ancora in sa cortilla, a si nche acosiare e oretare. De su restu sa giannighedda fiat tambada: in intro de sa coghina sas pitzinnas fiant ancora a inghìriu de su fogu e su babbu, imbàtidu a tardu ma semper in tempus, arrustiat in s'ispidu sa cossa de su porcheddu chi lis aiant dadu in donu sos bighinos. Ma su donu comparadu dae issu, dae su babbu, in ue fiat? – Beni a in antis, e bae a subra a biere – li narat s'òmine, intzertende su pensamentu de issu. Felle intrat, pigat in s'iscalita de linna, e in s'aposenteddu de subra, biet sa mama de Lia ingalenada in su letu de linna, e Lia inghenugrada in dae in antis de una canistedda. E in intro de sa canistedda, intre munteddos cheghentes, bi fiat unu pitzinnu de naschidòrgiu, unu bellu pitzinnu ruju, cun sos pilos inaneddados in chìgios e sos ojos gaiabertos. - Est su primu fradigheddu nostru – narat Lia abellu abellu. - Babbu meu l'at comparadu a mesanote in puntu, in su mentres chi sas campanas fiant sonende su "Glòria". Sos ossos suos, duncas, non s'ant a iscumpònner mai, e issu los at a agatare intreos, sa die de su Giudìtziu Universale.

Custu est su donu chi Gesù nos at fatu istanote -.